

การเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร การประชุมวิชาการ และอื่น ๆ*

สมชัย บวรกิตติ

*บทอภิปรายเรื่อง “การเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร การประชุมวิชาการ และอื่น ๆ” ในการประชุมเชิงปฏิบัติการการนำเสนอผลงานวิจัยด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมทีเค พาเลซ จังหวัดนนทบุรี.

“การแพทย์สมัยปัจจุบันแตกต่างจากการแพทย์ในสมัยก่อนโดยสำคัญประการหนึ่ง คือถือว่าทุกคนมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยวิชาความรู้ที่ตนได้รับมาให้บังเกิดประโยชน์แก่คนทั่วไป^๑” ดังนั้น นักวิชาการในสถาบันวิชาการ เมื่อมีผลงาน ก็ จะเผยแพร่ออกไปโดยช่องทางต่าง ๆ เช่น ลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ในรูปแบบนิพนธ์ต้นฉบับ (original article), รายงานผู้ป่วย (case report), บันทึกเวชกรรม (clinical note), รายงานเบื้องต้น (preliminary report), ปกิณกะ, และจดหมายถึงบรรณาธิการ (letter to the editor), การเสนอในการประชุมวิชาการระดับต่าง ๆ ที่เป็นการบรรยาย (oral presentation) มักจะพิมพ์คำบรรยายในจดหมายเหตุของการประชุม (proceedings, transactions), ที่แสดงในรูปแบบโปสเตอร์ (poster presentation) จะพิมพ์ในหนังสือรวมบทคัดย่อ (abstracts book), และในกรณีพิเศษจะเสนอเป็นวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ (thesis).

การเสนอผลงานในวารสาร

เอกสารที่เสนอผลงานในวารสารมีหลายประเภท ได้แก่

(ก) รายงานการศึกษา/วิจัย

- รายงานเบื้องต้น (preliminary report) เป็น

รายงานสั้น ๆ (short communication) ซึ่งเสนอผลการศึกษาที่ได้ในช่วงต้น ๆ ของการศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยคิดว่าผลที่ได้มีความสำคัญสมควรรีบแจ้งให้รับรู้ในวงการ และบางคนอาจมีความคิดที่จะได้ผลงานก่อนผู้อื่น, แต่ผลการศึกษาเช่นนี้เมื่อศึกษาต่อไปอาจได้ผลแตกต่างได้ เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีความจำเป็นจะต้องรีบเผยแพร่ ก็ควรรอให้ทำต่อไปจนได้ผลสุดท้าย แล้วจึงนำเสนอเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์.

ถึงแม้ว่าการเสนอผลงาน “แบบกะปริบกะปรอย” เป็นวิธีไม่สมควร เช่น การสำรวจหมู่บ้าน ก็ไม่ควรรายงานครั้งละหนึ่งหมู่บ้าน แต่บางกรณีอาจจำเป็น เช่น งานสำรวจฮิสโตพลาสติก และงานสำรวจเรดอนในอาคารของผู้บรรยายที่ต้องไปทำการสำรวจในทุกจังหวัดของประเทศ และเมื่อได้ผลงานคราวละจังหวัดแล้ว ยังไม่สามารถทำงานต่อเนื่องไปจนครบทั้งประเทศ เพราะต้องทิ้งช่วงเวลาเนื่องจากอุปกรณ์จำกัดและบุคลากรไม่พร้อม ประกอบกับการทำงานในแต่ละจังหวัดต้องอาศัยบุคลากรของจังหวัดคือแพทย์สาธารณสุขจังหวัดหรือผู้อำนวยการโรงพยาบาลจังหวัดและเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติงานหลัก ซึ่งต้องมีชื่อเป็นผู้ร่วมงาน ทำให้ต้องเสนอรายงานเป็นจังหวัด ๆ ไป มิฉะนั้นหากต้องเสนอรายงานผลงานรวมทั้งประเทศ ก็จะมีรายชื่อผู้ร่วมงานเป็นร้อย ซึ่งเป็นการยากที่จะลำดับชื่อผู้ร่วมงานก่อนหลัง และเมื่อใส่ชื่อหน่วยงานเข้าไปด้วยก็จะกินเนื้อที่มากกว่าเนื้อเรื่องที่รายงาน.

- รายงานฉบับสมบูรณ์ หรือ รายงานฉบับยู่ติ เป็นรายงานหรือบทความวิชาการที่มีกระสวนหรือรูปแบบ (format) ตามสาขานิยาม ดูได้จากบทความการเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์^๒. รายงานประเภทนี้จะถูกจัดอยู่ในหัวข้อ **นิพนธ์ต้นฉบับ (original article)** ในวารสารวิชาการ.

(ข) รายงานผู้ป่วย (case report) และบันทึกเวชกรรม (clinical note)

- รายงานผู้ป่วย เป็นการเสนอผู้ป่วยรายที่ไม่ธรรมดา หรือเป็นโรคหรือกลุ่มอาการโรคใหม่ ที่ไม่เคยมีรายงานมาก่อน หรือพบไม่บ่อยในโลก หรือในอาณาบริเวณนั้น ๆ. การรายงานต้องมีหลักฐานครบถ้วน มีโครงสร้างตามลำดับ คือ บทนำ (introduction), บทพรรณนาการดำเนินโรคพร้อมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (case description with relevant data), บทวิจารณ์, เอกสารอ้างอิง, และบทคัดย่อ. ในปัจจุบันนี้มีรายงานผู้ป่วยน้อยมาก เพราะไม่ค่อยพบโรคใหม่.

- บันทึกเวชกรรม เป็นบทความที่เข้ามาแทนที่รายงานผู้ป่วย ในกรณีที่พบผู้ป่วยที่มีลักษณะเวชกรรม (clinical feature) และหรือการดำเนินโรค (clinical course) ที่ไม่ตรงแบบ หรือพบไม่บ่อยเพื่อแจ้งอุบัติการณ์แก่แพทย์เวชปฏิบัติ. โครงสร้างบันทึกเวชกรรมเหมือนรายงานผู้ป่วย.

(ค) ปกิณกะ/บทปกิณกะ^๓ เป็นบทความขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นบทความทำนองบทความพิเศษสั้น ๆ แต่บางครั้งอาจนำบทความวิจัยเบื้องต้นมาใส่ไว้ในรูปแบบ short communication.

(ง) จดหมายถึงบรรณาธิการ (letter to the editor) หรือจดหมายโต้ตอบ (correspondence)^๔ เป็นเวทีที่ใช้ติดต่อระหว่างนักวิชาการผู้อ่านกับเจ้าของบทความในวารสารผ่านทางบรรณาธิการ ในกรณีที่ผู้อ่านมีข้อคิดเห็นแตกต่างและต้องการชี้ให้เห็นความไม่สมบูรณ์หรือข้อผิดพลาดของรายงาน หรือต้องการเสนอผลงานของตนหรือคณะที่ได้ทำไว้หรือเคยรายงานไว้ที่ไม่ถูกอ้างอิง (ดูตัวอย่างจดหมายฯ ในเอกสารอ้างอิงฉบับที่ ๓). บรรณาธิการจะส่งสำเนาจดหมายดังกล่าวไปให้เจ้าของบทความที่ถูกวิจารณ์ ซึ่งเจ้าของบทความอาจส่งคำอธิบายตอบโต้. บรรณาธิการจะนำจดหมายถึงบรรณาธิการและคำอธิบายจากเจ้าของบทความลงพิมพ์พร้อมกันในวารสารฉบับต่อไป. บรรณาธิการก็อาจวิพากษ์วิจารณ์แสดงทัศนะส่วนตัวเสริมด้วย. จดหมายถึงบรรณาธิการนี้ใช้

อ้างอิงได้เช่นเดียวกับบทความวิชาการในวารสาร.

ผลงานเสนอในการประชุมวิชาการ

การเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือประสบการณ์ทางวิชาการในการประชุมวิชาการอาจนำเสนอได้หลายแบบ ดังนี้

(ก) การบรรยาย (oral presentation)

บทบรรยายมีรูปแบบเหมือนต้นฉบับที่เตรียมส่งลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ แต่จะมีข้อความย่อหรือหัวข้อที่เตรียมเสนอประกอบการบรรยายฉายแสดงบนจอภาพ. ในสมัยก่อนใช้การฉายแผ่นใสที่เรียกว่า overhead projection หรือฉายแผ่นเลื่อน (slides) แต่ในปัจจุบันใช้ภาพเลื่อนแบบโปรแกรม power point ผ่านเครื่อง liquid crystal display (LCD).

(ข) การเสนอผลงานบนป้ายประกาศ (poster presentation)

ในการประชุมวิชาการขนาดใหญ่ จะมีผู้ส่งผลงานเข้าเสนอเป็นจำนวนมาก ถ้าจัดให้บรรยายทุกบทความจะต้องใช้วันเวลาการประชุมนานมาก และการจัดชอยห้องประชุมก็มักไม่เพียงพอกับการบรรยาย ดังนั้นผู้จัดการประชุมจึงคัดบทความที่มีความสำคัญอันดับรองส่วนหนึ่งไปแสดงบนป้ายประกาศ. รูปแบบเหมือนการบรรยาย แต่จะสั้นกระชับกว่า เพื่อให้เหมาะกับเนื้อที่จำกัด.

(ค) หนังสือบทคัดย่อ (abstracts book)

ในทุกการประชุมวิชาการระดับมาตรฐาน อย่างน้อยต้องมีบัญชีบทคัดย่อของบทความที่จะบรรยายทุกเรื่องแนบไปกับกำหนดการประชุม (program book) ที่จะแจกให้ผู้เข้าประชุมตอนลงทะเบียนเข้าประชุม. บทคัดย่อมีรูปแบบเหมือนบทคัดย่อท้ายบทความในวารสาร.

(ง) จดหมายเหตุ (proceedings / transactions)^๕

ในการประชุมวิชาการนัดสำคัญเกือบทุกการประชุม ผู้จัดการประชุมจะขอต้นฉบับจากผู้ที่จะเสนอผลงานเพื่อรวบรวมพิมพ์เป็นหนังสือจดหมายเหตุแจกผู้เข้าประชุมหรืออาจส่งให้ผู้เข้าประชุมเมื่อพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ซึ่งอาจเป็นเวลาสัก ๔-๕ เดือนหลังการประชุม. บทความในหนังสือจดหมายเหตุนี้ใช้อ้างอิงได้เหมือนบทความที่พิมพ์ในวารสารวิชาการ.

(จ) **วีดิทัศน์ (video presentation)** เสนอภาพเคลื่อนไหว เช่น วิดีโอผ่าตัดต่าง ๆ

การเผยแพร่ผลงานวิจัยทางอื่น ๆ

ช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิจัยทางอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น ที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับกันดีก็คือวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ (thesis)^๖ ซึ่งเป็นนิพนธ์ที่ผู้ทำการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ค้นคว้ามาได้ นำเสนอประกอบการพิจารณาเพื่อปริญญาชั้นสูงตั้งแต่ปริญญาโทและเอกตามลำดับ. รูปแบบและเนื้อหาแตกต่างจากนิพนธ์ต้นฉบับที่พิมพ์ในวารสารวิชาการก็คือจะมีบทนำที่ค่อนข้างยาวเนื่องจากต้องค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางครบถ้วนทำนองบทบรรณานุกรม และบทวิจารณ์ก็ต้องอภิปรายเปรียบเทียบกับผลงานที่เคยมีผู้ศึกษา

ไว้ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลที่ทำให้ผลแตกต่าง. เอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรมมักมีจำนวนเป็นร้อยขึ้นไป.

เอกสารอ้างอิง

๑. อวย เกตุสิงห์. เอกสารการแพทย์. ลักษณะ, ประเภท, การผลิต. สารศิริราช ๒๕๑๒;๒๑:๑-๓๗.
๒. สมชัย บวรกิตติ. การเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ๒๕๕๐;๕:
๓. เลิศศิริ บวรกิตติ. ศัพท์สับสน: ปกิณกะ กับบทปกิณกะ; Miscellaneous กับ Miscellany. วารสารสาธารณสุข ม. ปุรพา ๒๕๕๐;๒:๙๔.
๔. สมชัย บวรกิตติ. จุดหมายถึงบรรณานุกรม. วารสารสาธารณสุข ม. ปุรพา ๒๕๕๐;๒:๕-๑๓.
๕. อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ, สมชัย บวรกิตติ. ศัพท์สับสน: Proceedings. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๔๙;๖:๒๔๙.
๖. เลิศศิริ บวรกิตติ. วิทยานิพนธ์ และดุษฎีนิพนธ์. วารสารสาธารณสุข ม. ปุรพา ๒๕๕๐;๒:๔.

Abstract

Reporting Research Findings in Journals, Meetings and Others* Somchai Bovornkitti

Academy of Science, the Royal Institute, Bangkok 10300

There are several routes for reporting medical research works to the public: (1) publications in the literature in the form of original articles, case reports, clinical notes, preliminary communications, miscellaneous material, such as short papers, and letters to the editor; (2) oral presentations or poster presentations at scientific meetings, which as a common rule are accompanied by written abstracts and/or proceedings; and (3) thesis for obtaining higher degrees.

Key words: publication, scientific meeting, journal, proceedings, thesis

*Based on a paper read at a workshop course on presentation of research work on Thai traditional medicine and medicinal plants under the theme "On writing reports and on supporting research work," July 3, 2007.